

**ULUSLARARASI BEDRUDDİN EL-AYNÎ SEMPOZYUMU VE
BEDRUDDİN EL-AYNÎ LİTERATÜRÜ**

Ferhat GÖKÇE*

Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, **Uluslararası Bedruddin El-Aynî Sempozyumu ve II. Hadis İhtisas Toplantısı**, 10/12 Mayıs 2013.

Bu çalışmada 10-12 Mayıs 2013 tarihinde Gaziantep'te Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından düzenlenen Uluslararası Bedruddin el-Aynî Sempozyumunun tanıtımı yapılacak¹ Aynî ve eserleri üzerine yapılan çalışmaların listesi verilecektir. Aslında sadece sempozyumu tanıtacak bir makale kaleme almayı düşünmüştük. Ancak Aynî ile ilgili yapılan çalışmaları bir arada görebilme imkanı vermesi ve araştırmacılara bundan sonraki yapılacak çalışmalarda kolaylık sağlaması için sempozyumla birlikte bu literatür çalışmasının faydalı olacağını düşündük.

I. Uluslararası Bedruddin el-Aynî Sempozyumu (10-12 Mayıs 2013 Gaziantep)

Uluslararası Bedruddin el-Aynî Sempozyumu Gaziantep'te doğup genç yaşlarına kadar Antep ve çevre illerde eğitim gören, daha sonra ilim yolculuklarına çıkıp Memlûklerin ilim ve kültür merkezi Kahire'ye yerleşen ve hayatının geri kalanını burada geçiren Bedruddin el-Aynî'yi farklı yönleriyle ele almak üzere düzenlenmiştir. Aynî, başta hadis olmak üzere fıkıh, tefsir, Arap dili ve tarih alanlarında altmışın üzerinde eser vermiş, Memlûkler Devletinde üst düzey resmi görevlerde bulunmuş hicri sekizinci asrın büyük bir âlimidir.

Uluslararası Bedruddin el-Aynî Sempozyumunun tüm oturumları Gaziantep Üniversitesi kampüsünde Atatürk Kültür Merkezi içerisinde yer alan salonda gerçekleştirildi. 10 Mayıs 2013'te saat 10.00 - 12.00 arasında açılışı yapılan sempozyuma saygı duruşu ve İstiklâl Marşı'nın okunmasıyla

* Yrd. Doç. Dr., Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi, ferhatgokce@hotmail.com

¹ Yrd. Doç. Dr. Recep Tuzcu editörlüğünde gerçekleştirilen Uluslararası Bedruddin el-Aynî Sempozyumu, II. Hadis İhtisas toplantısı ile bir arada kitap haline getirilerek neşredilmiştir. *Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Uluslararası Bedruddin el-Aynî Sempozyumu ve II. Hadis İhtisâs Toplantısı*, Gaziantep, 2013.

başlandı, ardından Hüseyin Hazırlar tarafından Kur'an-ı Kerim tilavetine geçildi. Daha sonra sırasıyla Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ali Akpınar, Gaziantep Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Yavuz Coşkun, Yüksek Öğretim Kurulu Üyesi Prof. Dr. İbrahim Hatiboğlu ve Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanı Prof. Dr. Raşit Küçük tarafından açılış konuşmaları yapıldı. Açılış konuşmalarında genel olarak çok yönlü bir âlim ve aynı zamanda bir devlet adamı olan Aynî'nin uluslararası düzeyde bir sempozyumda ele alınacak olmasının oldukça isabetli olduğu belirtilerek, yeni kurulan bir fakülte olmasına rağmen bu organizasyonu gerçekleştiren Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Fakültesi yöneticilerine ve bu organizasyonda emeği geçenlere teşekkür edildi. Açılış konuşmaları içerisinde Gaziantep Üniversitesi Rektörü Mehmet Coşkun'un konuşması, hadisçilerin dikkatini çeken önemli bir konuşma olmuştur. Asıl alanı Tıp olan Coşkun, konuşmasında gençlik yıllarından itibaren hadise ilgi duyan birisi olarak hadis ilmi ile ilgili bazı meselelerin zihni kurcalayacak yapıda olduğunu ifade ederek, hadis ilmini çeşitli muvahazalara konu olan netameli bir alan olarak nitelendirdi. Hz. Peygamber'i model almak ile onu taklit etmek arasındaki farka dikkat çeken Coşkun, iki farklı görüşten her birini destekleyecek hadislerin mevzu bahis olmasını, hadis âlimlerinin ezberinde bulunan olağanüstü rakamlara ulaşan hadis sayısı, ezberlenen bu hadislerin ne kadarının sahih ve mevzû oldukları, mevzû olanların ayıklanıp ayıklanmadığı gibi meseleleri örnek vererek hadis ilmiyle ilgili aklın almayacağı türden bir takım bilgilerin netleştirilmesi gerektiği yönündeki görüşlerine yer verdi.

176

Sempozyum oturumlarının ana konuları sırasıyla şunlardır:

- I. Oturum: Aynî'nin Hayatı
- II. Oturum: Bir Şârih Olarak Aynî
- III. Oturum: Aynî'nin Hadis Şerhlerine Tesiri
- IV. Oturum: İhtilâflar Karşısında Aynî
- V. Oturum: Fıkıh-Tefsir Alanında Aynî
- VI. Oturum: Arapça-Tarih Alanlarında Aynî

Açılış konuşmalarından sonra iki gün süren sempozyum, altı oturumla devam etti. İlk gün bu oturumların üçü, diğer gün geri kalan üç oturum ve kapanış değerlendirme oturumu gerçekleştirilerek sempozyum sona erdi.

Sempozyum etkinliği çerçevesinde 10 Mayıs 2013 Cuma günü saat 20.⁰⁰- 21.³⁰ arasında Şehitkâmil Kültür Merkezi Mehmet Akif Ersoy Salonunda Raşid Küçük ve Zekeriya Güler tarafından “Dinin Anlaşılmasında Kur’ân Sünnet Bütünlüğü” konulu bir panel, Atatürk Kültür Merkezinde ise II. Hadis İhtisas toplantısı düzenlendi.

Yaklaşık 150 ilim adamının katıldığı Uluslararası Bedruddin el-Aynî Sempozyumunda Türkiye’nin yanında Japonya, İtalya, Suriye ve Irak’tan katılan ilim adamları tebliğlerini sundular. Toplam altı oturumda 26 araştırmacı tebliğlerini sundu, bu tebliğlerin tümünün müzakereleri yapıldı. Sempozyumda 4 tebliğ Arapça, 2 Tebliğ de İngilizce olarak sunuldu. Bu tebliğlerin müzakreleri de tebliğin sunulduğu dilde yapıldı. Geri kalan 20 tebliğ ise Türkçe sunuldu. Şimdi sırasıyla bu oturumlarda sunulan tebliğler hakkında kısaca bazı bilgiler vererek sempozyumu tanıtmaya devam etmek istiyoruz.

I. Oturum’da “Aynî’nin Hayatı” ele alındı. Aynî’nin hayatı 1990 yılında düzenlenen Bedruddin el-Aynî sempozyumunda detaylı bir şekilde ele alındığı için, bu sempozyumda farklı konular üzerinde duruldu. Mehmet Eren, Aynî’nin âlimlerin isimler ve künyeleri yani kimlik bilgileri ile ilgili *Keşfu’l-Kinâi’l-Murnâ an Muhimmâti Esâmî ve’l-Kunâ* isimli eserinin tanıtımını yaptı. Eren, Bedruddin el-Aynî’nin biyografisi için oldukça önemli bir kaynak olan ve ülkemizde çok fazla tanınmayan bu eserini, öncelikle ‘ismi ve müellife nispeti’, ‘kısmımları’ başlıklarıyla genel olarak tanıttıktan sonra eserin muhtevası, metodu, kaynakları ve ilmi değeri üzerinde durdu. Daha sonra sempozyuma Musul Üniversitesi Şeriat Fakültesinden katılan Hâlid Yûsuf Sâlih, “ بدر الدين العيني ” و رحلاته العلمية “Bedruddin el-Aynî ve İlmi Yolculukları” isimli tebliğini sundu. Tebliğci, Aynî’nin hayatına kısaca yer verdikten sonra Aynî’nin ilmi yolculuklarda (rihle) bulunduğu şehirleri ve bu şehirlerdeki hocalarını, çeşitli ilim dallarına göre okuduğu eserleri ve Aynî’nin telif ettiği eserleri ve öğrencilerini zikrederek tüm bunları listeler halinde sıraladı. “*Kahire’de bir Müderris: Bedruddin el-Aynî*” isimli M. Fatih Yalçın tarafından sunulan tebliğ, Sehavi’nin (ö. 902/1497) *ed-Dav’u’l-Lâmi’ li-Ehli’l-Karni’t-Tâsi’* eserinden hareketle hazırlanmıştır. Yalçın, Sehavi’nin verdiği bilgiler doğrultusunda Aynî’nin öğrencilerini tespit ederek, öğrenciler üzerinden yapılan okumalarla

Aynî'nin hangi profildeki öğrencilere hitap ettiği ve bu öğrencilerle bir müderris olarak kurduğu ilişkinin boyutunu ortaya koymaya çalışmaktadır. Tebliğde Aynî'nin okuttuğu ilimler ve kitaplar tespit edilerek, öğrencilerin genel özellikleri, nisbeleri, doğum yerleri, coğrafi kökenleri, seyahatleri, ulemâ ailesinden gelenleri, dört mezhebe göre dağılımları hakkında bilgiler verildi. Aynî'nin önde gelen hocalarının listesi, ders kitabı olarak okuduğu belli başlı eserler üzerinden bazı değerlendirmeler yapıldı. Son olarak yetiştirdiği öğrencilerden müderrislik, mısır kâdikkudâtlığı, kadı nâibliği, şeyhlik ve diğer görevlerde bulunanlar hakkında bilgiler verildi. Tarafımızdan sunulan dördüncü tebliğde ise Aynî'nin eserleri, Aynî ve eserleri üzerine yapılan çalışmalar ayrı ayrı ilim dallarına göre ele alınıp ülkemizde, Arap ülkelerinde ve yabancı dillerde yapılan çalışmalar tespit edilerek özetle değerlendirildi.

II. Oturum'da "Aynî'nin Şârihliği" ele alındı. Bu oturum Aynî'nin hadisçiliği üzerine sunulan tebliğlerden oluşmaktadır. Oturumun birinci tebliğinde Özcan Hıdır, Aynî'nin geçmiş din ve kültürlerden nakil konusundaki bazı hadisleri yorumlama yöntemi üzerinde durdu. İkinci tebliği sunan Recep Tuzcu, Aynî'nin hadisleri kronolojik olarak değerlendirmesi konusu üzerinde durdu. Konuyu ezanın teşrii, buda'a kuyusu ve mut'a nikahı örnekleriyle izah etmeye çalıştı. Mehmet Dinçoğlu ise Aynî'nin tamamlayamadığı bir eseri olan *Sunen-i Ebî Dâvud Şerhi* çerçevesinde hadisçiliğini, hadis tahlil ve tenkidini sundu. Oturumun son tebliğinde Sezai Engin, Aynî'nin hadis ricâli ile ilgili tek eseri olan Tahavi'ye ait *Meâni'l-Âsâr* isimli eserde yer alan râvileri ele aldığı *Meğâni'l-Ahyâr fî Şerhi Esâmî Ricâli Meâni'Âsâr*'ın içerik ve metot açısından tanıtımını yaptı.

"Aynî'nin Hadis Şârihlerine Tesiri" başlığını taşıyan III. Oturumun ilk tebliğinde Talat Sakallı, hadis şerh yöntemi açısından Aynî'nin günümüze yansıyan bazı tesirleri üzerinde durdu. Tebliğde hadis şerhinin ve hadis şerh edebiyatının gelişimine, Aynî'nin şerhinin özelliklerine, Aynî'nin hadis şerhinde esas aldığı söz-anlam ilişkisine dair bazı temel prensiplere, şerh metodunda ihtilâf ve tercih meselesine, Aynî'nin hadis tartışmalarındaki tavrı ve Aynî'nin tesiri çerçevesinde günümüzde hadis şerhine yer verildi. Sonuçta hadisleri yorumlamak için dikkat edilmesi gereken prensipler zikredildi.. Daha sonra Zişan Türcan, "*Bedruddin el-Aynî'nin Hadis Şerh Geleneğinin Dönüşümündeki*

Yeri” başlıklı tebliğini sundu. Türcan, Hadis şerhçiliğinin dönüşüm şeklini olgunlaşma döneminin zengin içerikli şerhlerinden birini veren Ayni’nin *Umde*’sinden hareketle ele almaya çalıştı. Tebliğ, “rivâyet tarihlerinin değerine ilişkin genel yaklaşımlar”, “hadislerin dili üzerinde incelemeler”, “fikhî yaklaşım”, “şerh edilen eserin yapı ve sistematığının şerh üzerindeki rolü” şeklinde dört başlıkta ele alındı. Oturumun son tebliğinde Salih Karacabey, Ayni’nin hadis şerhçiliğinde Hattâbi’nin etkisini inceledi. Tebliğde, Ayni’nin hadislerin izah ve yorumunda pek çok yerde Hattâbi’nin görüşlerini naklettiği belirtilerek, Ayni’nin hadis şerhçiliğinde Hattâbi’nin önemli ölçüde katkıda bulunduğu kanaati dile getirildi. Bu tebliğ ve müzakaresiyle birlikte İlk günün oturumları tamamlanmış oldu.

11 Mayıs 2013 Cumartesi tarihinde Sempozyumun ikinci gününe “İhtilâflar Karşısında Ayni” başlıklı IV. Oturumla başlandı. Bu oturumda beş tebliğ sunuldu. Bünyamin Erul, Ayni-İbn Hazm ilişkisini ele aldığı tebliğine, Ayni’nin zâhiri olmasına rağmen İbn Hazm’ın kitaplarına başvurduğunu, verdiği birçok kıymetli bilgiden yararlanırken onun çeşitli eserlerine dayandığı tespitinde bulundu. Erul, Ayni’nin bazen herhangi bir değerlendirmede bulunmadan sadece farklı görüşleri zikretme adına İbn Hazm’a müracaat ettiğini, bazı görüşlerini ise değerlendirmeden geçmediğini özellikle Hanefilere yönelttiği sert eleştirileri cevaplama gayreti içerisinde olduğunu, İbn Hazm’a fikhî konularda olduğu gibi hadisin isnadı hatta isnaddaki bir râvi hakkında reddiyelerde bulunduğunu belirtti. İkinci tebliğde Abdullah Kahraman, Ayni’nin fıkha dair bir eseri olan *Remzu’l-Hakâik* isimi eserinde bazı fikhî meselelere yaklaşımı üzerinde durdu. Tebliğci fıkha dair bu eseriyle Ayni’nin hadisin yanında aynı zamanda mütebahhir bir fıkıh âlimi olduğunu ifade etti. Kadir Gürler ise Bedruddin el-Ayni’nin, Buhârî’nin Hanefiler için kullandığı “bazı insanlar” ifadesine yönelik değerlendirmelerini ele aldı. Tebliğde, Buhârî’nin hanefilere yönelik eleştirilerine karşı Ayni’nin verdiği cevaplar bazı meselelerden örnekler verilerek değerlendirildi. Konu hakkında tebliğci özetle şu bilgilere yer verdi. Ayni’ye göre Buhârî Hanefilere yönelik eleştirilerinde aşırıya kaçmış, hatta yaptığı eleştiriler bir kötüleme politikası olmuştur. Ayni, bu tavrın en önemli sebebini, Buhârî’nin bazı ince detaylı noktaları anlayamamasına bağlamıştır. Ahmed Snober’in

“علم المصطلح في مقابل القرآن الحديثية دراسة في الاختلافات بين الإمام العيني و النقاد المتقدمين في أحكامهم على الأحاديث” isimli tebliği, müellifi sempozyuma katılmadığından dolayı Bekir Kuzudişli tarafından sunuldu. Kuzudişli, Arapça hazırlanan bu tebliği Türkçe açıklayarak zaman zaman metinden parçalar sunarak özetlemeye çalıştı. Sonober çalışmasında Bedruddin el-Aynî'nin fakih, dilci olduğunu, hadis ilmine vakıf olduğu halde münekkit bir muhaddis olmadığı üzerinde durmuştur. Tebliğde Aynî'nin sikanın ziyadesi meselesindeki görüşü münekkit mütekaddimûn âlimleriyle mukayese edilerek Aynî'nin sikanın ziyadesinin makbul olarak kabul ettiği ancak konuyu tartışmadığı ifade edilmiş, Aynî'nin bazı hadis ıstılahlarını müteahhir dönem ulemanın açıkladığı şekliyle anladığı belirtilmiş fakat bunu mütekaddimûn âlimlerin sözlerine tatbik etmesi hatalı bulunmuştur. Aynî'nin illel konularına hiç girmediği, Buharî'nin tenkit edildiği noktalarda İbn Hacer oldukça geniş açıklamalarda bulunurken Aynî'nin meseleleri tartışmadan genel olarak değerlendirdiği belirtmiş son olarak “Aynî'nin Hadis ilmine Yönelik Faaliyetleri” başlığında hadis ilmine dair eserleri ve ondan hadis alan öğrenciler konusu ele alınmıştır. Bu başlıkta Aynî'nin hadis ilimlerine mahsus bir eser tasnif etmediğinin kitaplarında hadislerle ilgili görüşleri büyük hanefi muhaddislerden naklettiği üzerinde durmuş, Aynî'nin birçok öğrencisi olmasına rağmen kendisinden dil ilimlerinden ve fıkhıta ders aldıklarını hadis ilmini okuyan hadis ilminden icazet alan öğrencilerinin olmadığını hatta hanefi âlimlerin bile kendisinden hadis ilmini okumadığını ifade etmiş, Aynî'nin hayatına yer veren âlimlerin de Aynî'yi münekkit olarak nitelendirmediğini belirtmiştir. Oturumun son tebliğinde Mahmut Demir, “*Aynî'nin Fıkıh Dışında Kalan Rivâyetlere Yaklaşımı Üzerine Bazı Mülâhazalar*” başlıklı tebliğini sundu. Demir, Aynî'nin fıkıh dışında kalan rivâyetler konusunda, fikhî içerikli rivâyetlerde gösterdiği başarıyı gösterip gösteremediği meselesini Resûlullah'ın hatemu'l-Enbiyâ sıfatıyla ilgili bir rivâyet, havz rivâyetleri, Resûlullah'ın Anne-Babasının imânı meselesi, seddu'l-ebvâb rivâyetindeki çelişkiler karşısında Aynî'nin tutumu örnekleri üzerinde ele aldı. Tebliğci sonuç olarak Aynî'nin fıkıh dışında kalan ve bir tasavvur ilkâ eden rivâyetlere getirdiği yorumlarda çekingen, muhafazakâr ve teslimiyetçi olduğunu, sunnî çizgiyi aşmama endişesi taşıdığı yönündeki kanaatini dile getirdi.

V. Oturumda Aynî'nin fıkıhçılığı ve tefsirciliği ele alındı. Bu oturumun ilk tebliğinde Abdurrahman Birişık, *Umdetu'l-Kârî*'nin "Kitâbu't-Tefsîr" ve "Kitâbu Fedâilî'l-Kur'ân" bölümlerinde yer alan hadislerin şerhi çerçevesinde tefsirciliğine yer verdi. Tebliğci, Aynî'nin her ne kadar bir müfessir olarak nitelendirilmese de Buhârî'nin tefsir için seçtiği âyetleri zaman zaman bir tefsirci edasıyla yorumladığını belirtti. Birişık, *Umdetu'l-Kârî*'nin Kur'ân tefsiri bakımından tatmin edici olmadığını ifade etmekle birlikte eserin bir hadis şerhi olduğu düşünülduğünde onun mesaisinin iyi bir ürün ortaya koyduğu kanaatini paylaştı. Araştırmacı, Aynî'nin şerhinin diğer şerhlerden bir hayli farklı bir şekilde rivâyet tefsirlerinin yanında dirayet tefsirlerine başvurmasının esere ciddi bir ufuk ve yorum zenginliği kattığını da belirtti. İkinci tebliğde Aynî'nin tefsirciliğini *Umdetu'l-Kârî* şerhinden hareketle inceleyen Gıyasettin Arslan, Aynî'nin tefsir disiplini açısından isabet kaydetmediği yorumlarına örnekler vererek bu örnekler üzerienden tenkitlerde bulundu. Tebliğci, Aynî'nin *Umde*'de çoğu zaman tefsir disiplinine ve Kur'ân'ın genel ruhuna uygun yorumlar yaptığını bazen de Kur'ân'a aykırı tefsirler yapabildiğini belirtti. Daha sonra Abdussettar Yusuf "منهج بدر الدين العيني التفسيري في عمدة القاري" başlıklı oturumun üçüncü tebliğini sundu. Tebliğde Aynî'nin *Umdetu'l-Kârî*'deki tefsir yöntemi ele alındı. Aynî'nin tefsirde başvurduğu kaynaklar tespit edilerek Aynî'nin âyet ve hadislerle, sahabe ve tâbiun kavillerine başvurarak yaptığı tefsirlerden örnekler verildi Aynî'nin tefsir yöntemi özet bir şekilde sunuldu. Oturumun son tebliğinde Ayhan Hira, Bedruddin el-Aynî'nin *Sahîh-i Buhârî*'deki konu başlıklarının tasnifine ilişkin açıklamalarını klasik fıkıh sistematığı açısından ele aldı. Tebliğci ibadetler bölümünün temel konularıyla muameleler bölümünün temel konularını ayrı ayrı ele alarak Aynî'nin açıklamalarının klasik fıkıh sistematığı açısından değerlendirmesini yaptı.

Sempozyumun son tebliğlerinin sunulduğu VI. Oturumda Aynî'nin Arap dili ve tarih alanındaki yeri ile ilgili tebliğler sunuldu. Yakup Civelek ve Ceyhun Ünlüer tarafından sunulan tebliğde *Umdetu'l-Kârî* temelinde Aynî'nin Arap nahiv usûlü ile ilgili görüşleri ve istişhâdları ele alındı. Tebliğde Aynî'nin nahivcilerin usulle ilgili delillerinden büyük ölçüde yararlandığı ifade edilerek, nahiv usûllerinden sema, kıyas ve ta'lile nasıl başvurduğu örneklerle

gösterildi. İstişhâd konusunda ise Aynî'nin hadislerle, şiirle, Arap lehçeleriyle, atasözleriyle istişhâdına örnekler verildi. İkinci tebliğde Fikret Güney, Aynî'nin *Umdetu'l-Kârî*'de hadisleri şerh ederken Arap Dili ve gramerini kullanmadaki yöntemlerini sundu. Tebliğci öncelikle Aynî'nin hadisleri şerh ederken yararlandığı bilginleri tespit ederek, on dil âliminden yaptığı alıntılara örnekler verdi. Daha sonra tebliğde Aynî'nin nahiv ilminin üzerine kurulduğu esaslara bakışına, nahiv ekolleri arasındaki tutum ve görüşlerine, Aynî'nin nahve dair görüşlerine ve nahivle ilgi kullandığı terimlere yer verildi. Üçüncü tebliğde ise sempozyuma Irak Musul Üniversitesinden katılan Abdulkâdir Abdullah Fethî "النظم و دلالاته البلاغية عند بدر الدين العيني" "Bedruddin el-Aynî'ye göre Belağat Yönünden Nazım ve Delaletleri" konulu Arapça tebliğini sundu. Tebliğci Aynî'nin *Umdetu'l-Kârî* ve *el-Mekâsîdu'n-Nahviyye fî Şerhi Şevâhidi Şurûhi'l-Elfiyye* isimli eserlerinden istifade ederek meânî, beyân ve bedî' ilmiyle ilgili görüşlerini üç ayrı bölümde işledi. Oturumun son iki tebliği ise Aynî'nin tarihçiliği üzerinedir. Sempozyuma Mardin Artuklu Üniversitesinden katılan Luca Pizzocheri, "Historiographical Process in al-Aynî's- Iqd al-Juman: a Case-Study on His Use of Sources for the Year 701" isimli İngilizce sunduğu tebliğde *İkdu'l-Cumân* isimli eserde 701 yılı hakkında verilen havâdisleri temel alarak Aynî'nin tarihçiliği, tarihle ilgili kullandığı kaynaklar konusunda değerlendirmelerde bulundu. Pizzocheri, Aynî'nin tarih konusunda sadece bir derleyici olmadığını, oldukça geniş kapsamlı kaynaklardan istifade eden dakik bir ilim adamı olduğunu, çağdaşları tarafından hiç kullanılmayan bazı kaynaklara başvurduğunu ifade etti. Sempozyuma Japonya'dan katılan ve Aynî'nin tarihçiliği üzerine başta doktora tezi olmak üzere bir çok araştırmada bulunan Nobutaka Nakamachi, "Four Chronicles Attributed to Bedruddin Aynî" başlıklı bir tebliğ sundu. Nakamachi, Tarihçilerin Aynî'ye 20 ciltlik büyük tarih, 8 ciltlik küçük tarih ve 3 ciltlik muhtasar tarih olmak üzere üç eser atfettiklerini, bu üç esere ilaveten İbn İyâs'ın Aynî'den *Târîhu'l-Bedrî* isimli eserin yazarı olarak bahsettiğini, Hacı halifenin ise *Târîhu'l-Bedr fî Evsâfi Ehli'l-Asr* isimindeki bir eseri Aynî'ye nispet ettiğini ifade ederek önceki üç eser ve sonra ismen zikredilen dördüncü eser hakkındaki kanaaini dile getirdi. Nakamachi, tebliğinde yazma nüshalar üzerinde yaptığı değerlendirmeleri slaytlarla paylaştı ve bu dört eserin mâhiyetini inceledi. Aynî'nin birbirinden ayrı eserleri niçin kaleme aldığı, onları ne zaman yazdığı, nerede yazdığı ilgili

bazı değerlendirmelerde bulunarak bu eserler hakkında önemli tespitlerde bulundu.

Sempozyum Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ali Akpınar Başkanlığında düzenlenen kapanış ve değerlendirme oturumuyla sona erdi. Bu oturumda Prof. Dr. Talat Sakallı, Prof. Dr. Zekeriya Güler, Prof. Dr. Bünyamin Erul ve Doç Dr. Mehmet Özşenel sempozyumla ilgili değerlendirmelerde bulunup bu sempozyumdan sonra yapılacak çalışmalarla ilgili temenni ve önerilerini dile getirdiler. Yapılan tüm değerlendirmelerde düzenlenen sempozyumun oldukça faydalı ve doyurucu olduğu, yeni araştırmalara kapı araladığı ortak bir düşünce olarak dile getirildi.

Aynî üzerine hadis alanında ülkemizde ilk doktora çalışmasını yapmış olan ve Aynî üzerine birçok araştırmada bulunan Talat Sakallı, Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Fakültesi bünyesinde Aynî adına bir araştırma enstitüsünün mutlaka kurulması gerektiğini ifade ederek, yayımlanmış olan tüm eserlerinin, dünyanın çeşitli kütüphanelerinde bulunan el yazma eserlerinin kopyasının bu enstitü bünyesinde kurulacak bir kütüphanede bir arada toplanmasını teklif etti. Talat Sakallı, Aynî'nin tarihçiliği ve fıkıhçılığının hadisçiliğinden geri kalmadığını, bu alanlardaki eserlerinin tamamının yayımlanması ve bu eserler üzerine yapılacak çalışmalarla bu yönlerinin ortaya çıkarılması gerektiğini belirterek Aynî'nin daha birçok sempozyumlara, doktora tezleri, makale ve çeşitli çalışmalara malzeme verecek kadar zengin bir âlim olduğunu, Aynî sempozyumunun geleneksel hale getirilerek her sene adına düzenlenecek bir sempozyumda belli sayıda uzmanlık isteyen alt konuların, alt başlıkların ele alınabileceğini ifade etti.

Zekeriya Güler ise Bedruddin el-Aynî'nin tenkitçi olmadığı yönündeki görüşlere katılmadığını gerek ricâl ilminde gerek başka metin tahlilinde münekkit yönüne şahit olduğunu, Kur'ân tefsirinde yöneltilen tenkitlerde yapmış olduğu bazı tefsirlerin işâretin delâleti kapsamında değerlendirilebileceğini bu konuda Aynî'nin mazur görülebileceğini ifade etti.

Bünyamin Erul ise yaptığı değerlendirme konuşmasında başlangıçta Aynî üzerine ikinci bir sempozyuma ihtiyaç olup olmadığı konusunda bir takım endişelere sahip olduğunu belirtmiş ancak bu sempozyumun düzenlenmiş olmasını oldukça isabetli ve faydalı bulmuş ilk sempozyumdan

farkının oldukça açık olduğunu bu sempozyumda daha detaylara inildiğini ifade etmiştir. Erul, Aynî hakkında söylenen “Rukneddîn Kırmî'nin bittiği yerde, Aynî'nin sözü biter” şeklindeki ifadeye atıfta bulunarak Aynî ile ilgili tartışılan önemli konulardan birisi olan İbn Hacer'den intihal meselesinde, Aynî'nin İbn Hacer'den istifade ettiğini ancak her iki âlimin Tatar âlimlerden Buhârî'ye şerh yazan Rukneddîn Kırmî'nin şerhinden beslenmiş olup olmadıklarının bir inceleme araştırma konusu yapılabileceğini belirtti. Erul, Aynî'nin taassup yönü, itikadi ve fikhî yönü, tasavvufa bakışı, Aynî'nin kaynakları ve sonraki âlimlere kaynaklı etmesi, Aynî'nin eserlerini neden Türkçe yazmadığı, Aynî'nin polemikleri, itirazları, eleştirileri, cevapları, polemikçiliği, sîret yönü, kelâmî meselelere yaklaşımı, mezheplere ve dinlere yaklaşımı, şerhinde uyguladığı yöntemdeki tutarlılık, yöntemin değişikliği gibi konuların halâ araştırmacıları ilgisini beklediğini dile getirdi. Erul, son olarak Aynî adına Gaziantep'te içerisinde tüm eserlerinin ve hakkında yapılan çalışmaların bulunduğu bir kütüphaneye sahip özel mekânların kurulabileceğini ifade ederek, Aynî'nin her yıl bir yönünün tartışılmasını uygun olacağını belirtti.

Son değerlendirme konuşmasını yapan Mehmet Özşenel, Aynî'nin rivâyet ile dirâyeti birleştiren bir âlim olduğunu hadis ve fıkıh yönünün daha belirgin olduğunu, bu yönüyle İmam Muhammed, Ebû Yûsuf ve Tahavî'nin yapmış olduklarını Aynî'nin hicri dokuzuncu asırda yaptığını ifade etti. Özşenel, Buhârî şerhlerinden sadece *Fethu'l-Bârî*'ye sahip olmuş olsaydık Buhârî hadislerini yorumlama konusunda bazı şeylerin eksik kalacağını, Aynî'nin Umde'sinin bizlere fakih gözüyle hadislerin nasıl anlaşılıp yorumlanacağını görme imkânını verdiğini belirtti. Aynî'nin hadisleri 24 başlık altında şerhetmesiyle ilgili olarak eserin başlarında yoğun bir şekilde yorumlarda bulunup, ayrıntılı, detaylı başlıklar verip sonlara doğru bu başlıkların azalmasının normal karşılanması gerektiğini, birçok eser için bu durumun söz konusu olduğunu, hadisler tekrar ettikçe ve râviler tekerrür ettikçe muhtasar bilgiler verildiğini hatta hiç bilgi verilmeden geçilebildiğini belirtmiş, sempozyumda Aynî'nin kelâmî ve tasavvufî yönünün tarihçi olması hasebiyle siyer ve megazi konusundaki görüşlerinin eksik kaldığını Aynî'nin

pek çok çalışmaya konu olabileceğini, daha pek çok sempozyum, toplantı panele konu olması gerektiğini dile getirdi.

Uluslararası Bedruddin el-Aynî sempozyumu ülkemizde Aynî üzerine düzenlenen ikinci sempozyumdur. 1992 yılında yine Gaziantep'te Bedruddin el-Aynî üzerine bir sempozyum düzenlenmiştir. Bu sempozyumda Aynî'nin hayatı, eserleri, hadis, tarih, fıkıh ve Arap Dilindeki yeri ile ilgili tebliğler sunulmuştur. Söz konusu tarihte Aynî'nin başta *Umdetu'l-Kârî* olmak üzere sadece birkaç eseri matbu halde bulunmaktaydı. O gün için kaynaklarda Aynî'ye nispet edilip varlığı bilinmeyen eserler arasında zikredilen eserlerin yazmaları bugün tespit edilmiş, aradan geçen 21 yıl içerisinde Aynî'nin tahkik edilerek yayımlanan eserlerinin sayısı 18'e ulaşmıştır. Bugün için Aynî'nin yazma halde bulunan 11 eseri bulunmaktadır.

Uluslararası Bedruddin el-Aynî sempozyumunda giriş mahiyetinde değerlendirebileceğimiz ilk sempozyumdan farklı olarak yeni konulara el atılmış, detaylara inilmiş, ele alınan konuların hepsi şu ana kadar ihmal edilen, üzerinde çalışılmayan konulardan oluşmuştur. Bu durum bu sempozyumun düzenlenmiş olmasının ne kadar gerekli olduğunu ortaya koymakta, Aynî ile ilgili çalışmalarda bırakılan açığı önemli bir ölçüde kapatmaktadır. Ancak değerlendirme konuşmalında da ifade edildiği üzere Aynî üzerine yapılması gereken bir çok çalışma önümüzde durmaktadır. Sempozyumda hangi konuların ele alınmadığı ya da bundan sonra hangi çalışmaların yapılması gerektiği konusunda, sempozyumu değerlendiren hocalarımızın yukarıda yer verdiğimiz görüşlerine ilave olarak şunları eklemek istiyoruz:

1. Aynî'nin Tahavi'nin *Meâni'l-Âsâr'a* yazmış olduğu şerhlerle ilgili doktora düzeyinde çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bu sempozyumda sunulan tebliğlerde bu kaynaktan istifade edilmekle birlikte eseri tanıtan, bu eserdeki hadisçiliğini yansıtan çalışmaların yapılmasının gerekli olduğunu düşünüyoruz.

2. Hadis âliminin hadis şerhçiliğindeki gelişimini göstermesi bakımından Aynî'nin eserleri bizlere oldukça önemli malzeme vermektedir. Aynî hadis şerhinde giderek gelişme kaydeden bir âlimdir. Hadis şerhine dair ilk eseriyle son yazdığı eser olan *Umdetu'l-Kârî* arasında büyük fark vardır. Bu

iki eser arasındaki fark, talebeliğe yeni başlayan birisiyle, hocalık mertebesinin en üst düzeyinde bulunan bir kimse arasındaki fark kadardır. Yine Ayni'nin henüz talebe sayılabilecek bir yaşta yazdığı ilk şerhiyle hadis hocalarından dersler aldıktan sonra telif ettiği Sunen-i Ebî Dâvûd Şerhi arasındaki fark oldukça belirgindir. Kanaatimizce bunları değerlendirilerek yapılacak bir çalışma oldukça faydalı olacaktır.

3. Ayni'nin günümüze ulaşmayan eserlerinden birisi olarak zikredilen *el-Hâvî fî Şerhi Kasîdeti's-Sâvî* isimli eserinin yaptığımız kısa bir araştırmada Türkiye el-Yazmaları internet sitesinde 41 varak halinde Manisa il halk Kütüphanesinde kayıtlı olduğu görülmüştür. Bu durum Ayni'nin yazma halinde bulunan eserleriyle ilgili bir çalışmanın yapılmasını gerekli kılmaktadır.

4. Ayni'nin fıkıhçılığı üzerine ülkemizde şu ana kadar önceki Ayni sempozyumunda sunulan iki tebliğin ve bu sempozyumda sunulan bir tebliğin dışında hiçbir çalışma bulunmamaktadır. Gerek ülkemizde gerek Arap ülkelerinde Ayni'nin fıkıhçılığı oldukça ihmal edilmiştir. Katologlardan öğrendiğimiz kadarıyla bu eserinden hareketle Ayni'nin fıkıhçılığı üzerine Medine İslam Üniversitesinde bir doktora tezi bu yıl tamamlanmıştır. Ayni'nin fıkıh alanındaki en önemli eseri olan *el-Binâye fî Şerhi'l-Hidâye* isimli eseri ve diğer eserlerindeki fıkıhçılığı üzerine çalışmalar yapılmasının da gerekli olduğunu düşünüyoruz.

5. Ayni'nin *İkdu'l-Cumâ*'ın yanı sıra tarihe dair diğer eserlerdeki tarihçiliği, Umdetu'l-Kârî'nin yanı sıra Arap dili alanında verdiği eserler üzerinden Arap Dilindeki yeri, Ayni'nin hadis yorumlarında dilciliğinin ve semantik analizlerinin rolü, Kur'ân âyetlerinin tefsirinde Kur'ân'ın Kur'ânla tefsirini ihmal ettiği iddiası ile sıfatlar konusunu ele alırken te'vilcilerin görüşlerine meylettğine dair, eleştiri konusu edilen görüşün tahlili, hadis alanında özellikle tenkit konusunda gösterdiği başarıyı tarih alanında gösterip gösteremediği, bazı batılı araştırmacıların tarafından öne sürülen tarihçiliğinin İbn Hacer ve diğer bir Memlük tarihçisi Makrîzî'nin gerisinde kaldığı iddiasının incelenmesi yine tarihle ilgili yapılan eleştirilerden birisi olan İbn Haldûn'un *Mukaddime*'sinden neden istifade etmediği müstakil araştırmalara konu olacak mahiyettedir.

Sonuç olarak Uluslararası Bedruddin el-Aynî Sempozyumu ilmi bakımdan oldukça doyurucu olmuş, sempozyum boyunca organizasyon tüm katılımcıların dile getirdikleri ortak bir kanaat olarak oldukça başarılı bulunmuştur. Sempozyumun açılış konuşmaları, sunulan tebliğlerin ve müzakerelerin, değerlendirme konuşmalarının bir kitap halinde neşredilmiş olması da oldukça sevindiricidir. Bu önemli sempozyuma bir katılımcı olarak katkı sağlayan ve emeği geçen her kese teşekkür ederek sempozyumla ilgili değerlendirmelerimizi burada tamamlamak istiyoruz.

Şimdi yukarıda özetle tanıtmaya çalıştığımız Uluslararası Bedruddin el-Aynî Sempozyumunda sunulan tebliğler ve bu tebliğlerin müzakerecilerini içeren listeye ve hemen akabinde Aynî üzerine yapılan çalışmalarla ilgili literatüre yer vermek istiyoruz.

ULUSLARARASI BEDRUDDİN EL-AYNÎ SEMPOZYUMU

I. OTURUM (el-AYNÎ'NİN HAYATI)

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Ali Osman ATEŞ

Prof. Dr. Mehmet Eren, “Keşfu'l-Kinâ' (Âlimlerin Kimlik Bilgileri ve Bedreddin el-Aynî'nin Biyografisi İçin Önemli Bir Kaynak)” Müzakereci: Prof. Dr. Mustafa Ertürk

Hâlid Yûsuf Sâlih, “بدر الدين العيني ورحلاته العلمية”

Müzakereci: Yrd. Doç. Dr. Savaş Kocabaş

Ar. Gör. M. Fatih Yalçın, “Memlûkler Dönemi Kahire'de Bir Müderris: Bedreddin el-Aynî” [Müzakereci: Doç. Dr. Veli Atmaca]

Yrd. Doç. Dr. Ferhat Gökçe, “Bedruddin el-Aynî'nin Eserleri Aynî ve Eserleri Üzerine Yapılan Çalışmalar”

Müzakereci: Prof. Dr. Nevzat Aşık

II. OTURUM (BİR ŞÂRİH OLARAK el-AYNÎ)

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Selçuk ÇOŞKUN

Doç. Dr. Özcan Hıdır, “Aynî'nin Geçmiş Din ve Kültürlerden Nakil Konusundaki (Bazı) Hadisleri Yorumlama Yöntemi”

Müzakereci: Prof. Dr. Yusuf Ziya Keskin

Yrd. Doç. Dr. Recep Tuzcu, “Aynî'nin Hadisleri Kronolojik Olarak Değerlendirmesi (Ezan'ın teşrii, Buda'a kuyusu ve mut'a nikâhı örneğinde)”

Müzakereci: Prof. Dr. Adil Yavuz

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Dinçoğlu, “Sünenü Ebî Dâvud Şerhi Çerçevesinde Aynî'ninhadis Tahlili Ve Tenkidi”

Müzakereci: Prof. Dr. Mahmut Yeşil

Ar. Gör. Sezai ENGİN, “Megâni'l-Ahyâr Fî Şerhi Esâmî Ricâli Meâni'l-Âsâr' İsimli Eseri Bağlamında Aynî'nin Ricâl Tenkîdi ve Edebiyatındaki Yeri”

Müzakereci: Prof. Dr. Osman Güner

III. OTURUM (el-AYNÎ'NİN HADİS ŞÂRİHLERİNE TESİRİ)

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Bilal Saklan

Prof. Dr. Talat Sakallı, “Hadis Şerh Yöntemi Açısından Aynî'nin Günümüze Yansıyan Bazı Tesirleri”

Müzakereci: Prof. Dr. Abdulkadir Evgin

188

Yrd. Doç. Dr. Zişan Türcan, “Bedruddin El-Aynî'nin Hadis Şerh Geleneğinin Dönüşümündeki Yeri”

Müzakereci: Prof. Dr. Nevzat Tartı

Prof. Dr. Salih Karacabey, “Aynî'nin Hadis Şerhciliğinde Hattâbi'nin Etkisi”

Müzakereci: Prof. Dr. Ahmet Yıldırım

IV. OTURUM (İHTİLAFLAR KARŞISINDA el-AYNÎ)

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Saffet Sancaklı

Prof. Dr. Bünyamin Erul, “Aynî-İbn Hazm İlişkisi”

Müzakereci: Prof. Dr. Zekeriya GÜLER

Prof. Dr. Abdullah Kahraman, “Bedrüddin el-Aynî'nin Remzü'l-hakâik Adlı Eseri ve Bazı Fikhî Meselelere Yaklaşımı”

Müzakereci: Doç. Dr. Hayati Yılmaz

Doç. Dr. Kadir Gürler, “el-Buhârî’nin Hanefiler İçin Kullandığı ‘Bazı İnsanlar’ İfadesine Yönelik Bedrüddin el-Aynî’nin Değerlendirmeleri”

Müzakereci: Doç. Dr. Muhammed Yılmaz

Dr. Ahmed Snober,

“علم المصطلح في مقابل القرآن الحديثية دراسة في الاختلافات بين الإمام العيني والنقاد المتقدمين في أحكامهم على الأحاديث”

Müzakereci: Yrd. Doç. Dr. İbrahim Selkî

Dr. Mahmut Demir, “Aynî’nin Fıkıhın Dışında Kalan Rivayetlere Yaklaşımı Üzerine Bazı Mülâhazalar”

Müzakereci: Prof. Dr. H. Musa Bağcı

V. OTURUM (FIKİH-TEFSİR ALANLARINDA el-AYNÎ)

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Ramazan Ayvalli

Prof. Dr. Abdulhamit Birişik, “Kitâbü’t-Tefsîr’ ve ‘Kitâbü Fedâilî’-Kur’ân’ Çerçevesinde Bedreddin Aynî’nin Tefsirciliği”

Müzakereci: Prof. Dr. Mesut Erdal

Prof. Dr. Gıyasettin Arslan, “Tefsir Disiplini Açısından Umde Şerhi”
Müzakereci: Prof. Dr. Ali Akpınar

Abdusselâm Muhsin Yûsuf, “منهج بدر الدين العيني التفسيري في عمدة القاري”

Müzakereci: Yrd. Doç. Dr. Ebû Ömer Semir Sayyed

Yrd. Doç. Dr. Ayhan Hira, “Bedreddin el-Aynî’nin Sahih-i Buhari’deki Konu Başlıklarının Tasnifine İlişkin Açıklamalarının Klasik Fıkıh Sistematiği Açısından Değerlendirilmesi”

Müzakereci: Prof. Dr. Abdullah Kahraman

VI. OTURUM (ARAPÇA-TARİH ALANLARINDA el-AYNÎ)

Oturum Başkanı: Prof. Dr. Emin Aşıkkutlu

Prof. Dr. Yakup Civelek, Ceyhun Ünlüer, “Bedreddun Aynî’ye Göre Arap Nahiv Usulü ve İstişhad (Umdetu’l-Kârî Örneği Bağlamında)” Müzakereci: Prof. Dr. Nihat Yatkın

Yrd. Doç. Dr. Fikri Güney, “Bedruddin ‘Aynî’nin “Umdetu’l-Kârî Şerh-i Sahihi’l-Buhârî” Adlı Eserinde Hadisleri Şerh Ve Tahlilinde Arap Dili Ve Gramerini Kullanmadaki Yöntemleri”

Müzakereci: Prof. Dr. Cemal Ağırman

Dr. Abdulkâdir Abdullah Fethî, “النَّظْمُ ودلالاته البلاغية عند بدر الدين العيني”

Müzakereci: Yrd. Doç. Dr. Ayhan Erdoğan

Yrd. Doç. Dr. Luca Pizzocheri “Historiographical Process in al-Aynî’s Iqd al-Jumân: a Case-Study on His Use of Sources for the Year 701 H.”

Müzakereci: Yrd. Doç. Dr. Salih Kesgin

Doç. Dr. Nobutaka Nakamachi, “Four Chronicles Attributed to Bedrüddin Aynî”

Müzakereci: Doç. Dr. Özcan Hıdır

II. Bedruddin el-Aynî Hakkında Yapılan Çalışmalar

Bu bölümde Aynî hakkında yapılan çalışmaların listesini doktora tezleri, yüksek lisans tezleri, kitaplar, makaleler ve tebliğler şeklinde tasnif ederek sıralayacağız. Bu çalışmaların ilim dallarına göre (Hadis, Tarih, Fıkıh, Arap Dili ve Tefsir) tasnifini dipnotlarla göstereceğiz.

A. Doktora Tezleri:

1. eş-Şeyh Nâcî, Ahmed Muharrem, *el-Bedru’l-Aynî ve Menhecuhu fî Umdeti’l-Kârî*, Ezher Üniversitesi, Usûliddin Fakültesi Hadis Bölümü, 1980.
2. Sehlül, Hind, *Bedru’d-Dîn el-Aynî ve Cuhûduhu fî Ulûmi’l-Hadîsi ve Ulûmi’l-Lugati’l-Arabiyyeti fî Umdeti’l-Kârî Şerhu Sahihi’l-Buhârî*, Dimeşk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arap Dili Bölümü, 2006.
3. Sakallı, Talat, *Aynî’nin Hadis Kültüründeki Yeri*, A.Ü.S.B.E., Ankara, 1987.
4. Köktaş, Yavuz, *Fethu’l-Bârî ve Umdetu’l-Kârî’nin Metin Tahlili Açısından İncelenmesi*, M.Ü.S.B.E., İstanbul, 1999. [eser aynı isimle İsam Yayınları arasında yayımlanmıştır. İstanbul, 2009].

5. Abdulganî, el-Emân, *A Critical Edition of (a section of) Kitâb Sharh Musnad Abî Dâvûd by Al-Imam Badr Al-Dîn Al-Aynî Al-Hanafî*, Leeds Üniversitesi, Arap ve Ortadoğu Araştırmaları, 2002.
6. el-Avfî, Muavvid bin Bilâl, *Meğâni'l-Ahyâr fî Ricâli Meâni'l-Âsâr li-Bedriddin el-Aynî min evveli'l-Kitâbi ilâ Nihâyeti harfî'z-zey*, el-Câmiatu'l-İslâmiyye, 1412.
7. es-Seyfî, Azizu'r-Rahmân, *Kitâbu Nuhabi'l-Efkâr fî Tenhîhi Mebâni'l-Ahbâr fî Şerhi Şerhi Meâni'l-Âsâr (min evveli Kitâbi'l-Buyu' ilâ âhiri bâbi İstikrâsi'l-Heyevân)*, Karaçi Üniversitesi, Arap Dili Bölümü, 2007.
8. Fuâd, Âtîf et-Tuhâmî, *el-Kısmu'r-Râbi' Aşer min Kitâbi Nuhabi'l-Efkâr fî Tenkihi Mebâni'l-Ahbâr fî Şerhi Meâni'l-Âsâr li'l-İmâm Bedruddin el-Aynî Metnu Evvelu Bâbi Hiyâri'l-Bâyûn*, 1999.²
9. Râgıb İbrâhîm, Muhammed Abdulhamîd, *Kitâbu Ukdi'l-Cumân fî Târihi Ehli'z-Zamân li-Bedriddin el-Aynî el-Fetretu min 784-801 tahkîk ve dirâset*, Kahire Üniversitesi, 1989.
10. Muhammed Osman, Muhammed Sâbit, *Mevriyâtu Bayrsu'd-Devâdir fî Kitâbi İkdi'l-Cumân li-Bedriddin el-Aynî dirâseten mukâreneten*, Câmiatu'l-Ezher, 2006.
11. ed-Dîb Atiyye, Ali Osman, *el-Menhecu't-Tarihî li Bedruddin el-Aynî fî Kitâbihi Ukdu'l-Cumân fî Târihi Ehli'z-Zamân*, Arap Dili Bölümü, 2009.
12. Nobutaka, Nakamachi, *Al-Ayni and His Chronicles: Historical Narrative Practice of Mamluk Ulama*, (Japonca), Tokyo Üniversitesi, 2007.
13. Kopruman, Kazım Yaşar, *el-Aynî'nin İkdu'l-Cuman'ında XV. Yy. Ait Anadolu Tarihi ile İlgili Kayıtlar*, A.Ü.S.B.E., Ankara, 1971.
14. Kundak, Ali Nihat, *XVIII. Yüzyıl Osmanlı Minyatüründe Yıldızlar ve Burçlar: Tercüme-i İkdü'l-Cumân fî Târihi Ehli'z-Zaman Nüshalarının Tasvirleri*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2011.³
15. Muhammed Rahîm, Fadlu'l-Hâdî, *el-Kavâidu'l-Fıkhiyye İnde'l-İmâm Bedruddin el-Aynî min Hilâli Kitâbihi'l-Binâye Şerhu'l-Hidâye cem'an ve dirâseten*, 2013.

² Hadis Alanında Yapılan Doktora Tezleri, [1-8. Tezler].

³ Tarih Alanında Yapılan Doktora Tezleri, [9-14. Tezler].

16. Abdullah Muhammed el-Bişr, *el-Mustecma' Şerhu'l-Mecma' ve Muntekâ Şerhu'l-Multekâ li'l-Aynî (el-Kısmu'l-Ahîri min Kitâbi Evveli Kitâbi't-Talâk ilâ Nihâyeti'l-Kitâb)*, 1415.
17. Abdurrahman b. Süleyman Sâlih er-Rebiş, *el-Mustecma' Şerhu'l-Mecma' ve Muntekâ Şerhu'l-Multekâ li'l-Aynî (Min Evveli Kitâbi'l-Buyû' ilâ Nihâyeti Kitâbi'r-Rada')*, 1415.
18. Abdulmuhsin Muhammed Abdurrahman el-Kâsım, *Tahkîku Kitâbi 'Minhati's-Sulûk fî Şerhi Tuhfeti'l-Mulûk'* (Doktora Tezi).
19. es-Sâmerrâi, Muhammed Tâhâ Hamdûn *Tercihâtu'l-Îmâm Bedruddin el-Aynî el-Fıkhiyye fî Kitâbihi Umdeti'l-Kârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî*, el-Îmâmu'l-A'zam Fakültesi, 2011.⁴
20. Hamd Hamdân Tibâsî, *Ferâidu'l-Kalâid fî Muhtasari Şerhi's-Şevâhidi li-Bedruddin el-Aynî, Dirâsetun ve tahkîkun*, (Doktora Tezi), Gazze İslâm Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1998.
21. Yahyâ Neşât, *Ferâidu'l-Kalâid fî Muhtasari Şerhi's-Şevâhidi li-Bedruddin Muhammed b. Ahmed b. Mûsâ el-Aynî –Min evveli'l-Kitâbi İlâ Nihâyeti Şevâhi'l-İstisnâ'*, (Doktora Tezi), Fas Sidi Muhammed b. Abdullah Üniversitesi, 2013.
22. Ezherî, Fâtıma Muhammed, *el-Kadâyâ'n-Nahviyye ve's-Sarfıyye li'l-Aynî Muellafâtihî*, Ezher Üniversitesi, 2005.
23. Şerkavî, Ebu'l-Vefâ, *Mesâilu'l-Meânî fî Kitâbi Umdeti'l-Kârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî*, Ezher Üniversitesi, Arap Dili Bölümü.
24. Ubeydî, Hudâ Muhammed Sâlih Abdulcebbâr, *ed-Durusu's-Sarfî Beyne İbn Hacer el-Askalânî fî Fethi'l-Bârî ve'l-Aynî fî Umdeti'l-Kârî*, Bağdat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Arap Dili Bölümü, 2004.
25. Ebû Saîd, Âtıf Muhammed Abdu'l-Mecîd, *Ehemmu'l-Kadâyâ'n-Nahviyye ve's-Sarfıyye fî Umdeti'l-Kârî fî Şerhi Sahîhi'l-Buhârî li'l-Îmâm Bedruddin el-Aynî*, Arap Dili Fakültesi, Kahire, 1991.⁵

⁴ Fıkıh Alanında Yapılan Doktora Tezleri, [15-19. Tezler].

⁵ Arap Dili ve Edebiyatı Alanında Yapılan Doktora Tezleri, [20-25. Tezler].

26. Ebû Huseyn, Muhammed Kemâl Şa'bân, *Cuhudu'l-Îmâmi'l-Aynî fî't-Tefsîri ve Ulûmi'l-Kur'âni min Hilâli Umdeti'l-Kârî*, Ezher Üniversitesi, Usulu'd-dîn Fakültesi, 2001.⁶

B. Yüksek Lisans Tezleri:

1. Halevânî, Savsan binti Ali Hasan, '*Kitâbu Mebâni'l-Ahbâr fî Şerhi Meâni'l-Âsâr*' min Evveli'l-Kitâbi ilâ Muntasifi Bâbi'l-Mâi Tekau fihî'n-Necâsetu fî Kitâbi't-Tahâratî Dirâseten ve Tahkîken, Melik Abdulaziz Üniversitesi.

2. el-Harbî, Abîr binti Abdirrezzâk b. Râcih, *Mebâni'l-Ahbâr fî Şerhi Meâni'l-Âsâr li'l-Îmâm Bedruddin el-Aynî*, Melik Abdulaziz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, 2008.

3. Ma'tûk, Salih Yusuf, *Bedruddin el-Aynî ve Eseruhu fî'l-Hadîs*, Ummu'l-Kurâ Üniversitesi, Usulu'd-Dîn Fakültesi, h.1403.

4. el-Uşmavî, Muhammed İbrâhim Muhammed, *Dirâsetun ve Tahkîku'l-Kısmî's-Sânî Aşer mine'l-Cuzi'l-Hâmisi min Kitâbi 'Nuhabi'l-Efkâr fî Tankîhi Mebâni'l-Ahbâr fî Şerhi Meâni'l-Âsâr li'l-Îmâm Bedruddin el-Aynî*, Hadis Bölümü, 2001.

5. Ferec, Muncî Hâmid Abdulaziz, *Tahkîku ve Dirâsetu'l-Kısmî't-Tâsi' Aşer mine'l-Cuzi's-Sâmin min Kitâbi Nuhabi'l-Efkâr fî Tankîhi Mebâni'l-Ahbâr fî Şerhi Meâni'l-Âsâr li'l-Îmâm Bedruddin el-Aynî*, Ezher Üniversitesi, 2002.

6. Ebû Zehv, Şihâbuddîn Muhammed Ali, *Tahkîku ve Dirâsetu'l-Kısmî's-Sâbi' Aşer mine'l-Cuzi's-Sâmin min Kitâbi Nuhabi'l-Efkâr fî Tankîhi Mebâni'l-Ahbâr fî Şerhi Meâni'l-Âsâr*, Ezher Üniversitesi, 1998.

7. el-Mekâvî, Abdulfettah Sa'duddîn, *Tahkîku ve Dirâsetu'l-Kısmî'l-Âşir fî'l-Cuzi'r-Râbi' min Kitâbi Nuhabi'l-Efkâr fî Tankîhi Meâni'l-Âsâr li'l-Îmâm Bedruddin Mahmûd b. Ahmed el-Aynî*, Ezher Üniversitesi, 1999.

8. Atiyye Süleyman, Eymen Suleymân, *Tahkîku ve Dirâsetu'l-Kısmî's-Sâmin Aşer mine'l-Cuzi's-Sâmin min Kitâbi Nuhabi'l-Efkâr fî Tankîhi Mebâni'l-Ahbâr fî Şerhi Meâni'l-Âsâr*, Ezher Üniversitesi, 2000.

⁶ Tefsir Alanında Yapılan Doktora Tezleri, [26. Tez.]

9. Ferec Ahmed, Nâsır Abdulazîz, *el-Kısmu'l-İşrûn mine'l-Cuzi's-Sâmin min Kitâbi Nuhabi'l-Efkâr li'l-Îmâm Bedruddin el-Aynî Tahkiken ve Dirâseten –min evveli bâbi mevârîsu zevi'l-Erhâmi ilâ Âhiri Bâbi Fardi'z-Zekât*, 2001.
10. Hasan, Muhammed Kâmil, *Mukârenetu ve Dirâsetu'l-Kismi's-Sâlis Aşer mine'l-Cuzi'r-Râbi' min Kitâbi Nuhabi'l-Efkâr fî Tenkîhi Mebâni'l-Ahbâr fî Şerhi Meâni'l-Âsâr*, Ezher Üniversitesi.
11. Özdemir, Merve, *Aynî'nin Umdetu'l-Kârî'de Hanefîlerin Amel Etmediği Hadisleri Yorumlama Yöntemi*, Sakarya Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı Hadis Bilim Dalı (Devam ediyor).
12. Gülmez, Akif, *Buhârî'deki Fiten Hadislerinin Yorumu İbn Hacer-Aynî Karşılaştırması*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı Hadis Bilim Dalı, (Devam ediyor) ⁷
13. el-Avâ, Enver, *Mahtûtâtu İkdi'l-Cumân fî Târîhi Ehli'z-Zamân Tahkiku mine'l-Varakati 401-518, Mareketu'l-Yermûk ve Fethu Beyti'l-Makdis*, h.13-17, 634-638, Dimeşk Üniversitesi, 2009.
14. Beynû, İslâm Yuşa' Musâ, *İkdu'l-Cumân fî Târîhi Ehli'z-Zamân Havadîsu Bedruddin el-Aynî 801-806 Dirâsetun Tahkikun*, Ürdün Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, 2010.
15. el-Hatîb, Ahmed Muhammed Nemr, *Keşfu'l-Kinâi'l-Murnâ an Muhimmâti'l-Esâmî ve'l-Kunâ*, Melik Abdulaziz Üniversitesi, 1984.
16. Ömer Şükri, İymân, *es-Sultân Berkûk Muessisu Devleti'l-Memâliki'l-Cerâkiseti min Hilâli Mahtûtâti İkdi'l-Cumân fî Târîhi ehli'z-Zamân li-Bedridin el-Aynî*, Mektebetu Medbûli, Kâhire, 2002.
17. Ataoğlu, M. Remzi, *Aynî'deki Unvânu's-Siyer ve Azîmi'den Alınan Kayıtların Tercümesi ve Değerlendirilmesi*, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1983.⁸
18. Abdulhamîd, Abdulhamîd, *el-Îmâm Ebû Muhammed b. Ahmed, Bedruddin el-Aynî ve Eseruhu fî'l-Fikhi'l-İslâmî*.
19. Aliyyullah Hakemî, Abdulaziz bin Muhammed, *el-Mesâilu'l-Bedriyyeti'l-Muntehabe mine'l-Fetâvâ'z-Zâhirryeti li'l-Îmâmi'l-Aynî (mine'l-Cerhi ve't-Ta'dil ilâ*

⁷ Hadisle Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri, [1-12. Tezler].

⁸ Tarih Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri [13-17. Tezler].

âhiri Kitâbi fî'l-Mahtûtât ve Huve Kitâbu'l-Muteferrikâti Dirâseten ve Tahkîken), eş-Şerîatu ve Dirâsâtu'l-İslâmiyyeti.

20. el-Feyfi, Ahmed bin Ali Yahyâ, *el-Mesâilu'l-Bedriyyeti'l-Muntehabe mine'l-Fetâvâ'z-Zâhiriyyeti li'l-Îmâmi'l-Aynî (min kavil musannif kitâbu'l-Gadabi ilâ Nihâyeti fî Beyi Ma Yuhracu mine'l-Ardi Dirâseten ve Tahkîken)* eş-Şerîatu ve'd-Dirâsâtu'l-İslâmiyyeti.

21. ez-Zehrânî, Abdulkerim Ahmed bin Ali, *el-Mesâilu'l-Bedriyyeti'l-Muntehabe mine'l-Fetâvâ'z-Zâhiriyyeti li'l-Îmâmi'l-Aynî (Faslun fî İhtilâfi'l-Vâkihi Beyne'l-Müteâkideyni ve Gayrihi ilâ Nihâyeti Fasli fî İhtilâfi fî'ş-Şehâdâti Dirâseten ve Tahkîken),* eş-Şerîatu ve'd-Dirâsâtu'l-İslâmiyyeti.

22. Ahmed bin Ali Muhammed el-Gâmîdî, *el-Mesâilu'l-Bedriyyeti'l-Muntehabe mine'l-Fetâvâ'z-Zâhiriyyeti li'l-Îmâmi'l-Aynî (min Kitâbi'l-Îtâk Fasulun fî'l-Kitâbi ilâ Faslin fî Mulâkâti'l-Mulûki Dirâseten ve Tahkîken),* eş-Şerîatu ve'd-Dirâsâtu'l-İslâmiyyeti.

23. Mâcid b. Dâhil Muhammed el-Ahmedî, *el-Mesâilu'l-Bedriyyeti'l-Muntehabe mine'l-Fetâvâ'z-Zâhiriyyeti li'l-Îmâmi'l-Aynî (min evveli Kitâbi ilâ Nihâti Fasli fî Ma'rifeti'l-Evliyâi ve Nikâhi's-Sigâri ve's-Sagâiri Dirâseten ve Tahkîken).* eş-Şerîatu ve'd-Dirâsâtu'l-İslâmiyyeti.⁹

24. Ebû Culeydân, Musâ Sâlim İbrâhim, *Bedruddin el-Aynî ve Menhecuhu'n-Nahvî fî Kitâbihi Umdeti'l-Kârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî Dirâseten Nahviyyeten Tahlîliyye,* İslâm Üniversitesi, Arap Dili Bölümü, Gazze, 2009.

25. Feccâl, Muhammed b. Mahmûd, *Ferâidu'l-Kalâid fî Muhtasari Şerhu'ş-Şevâhid li'l-Bedruddin el-Aynî,* Melik Suûd Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arap Dili Bölümü, 2008.

26. Abduh Ali, Muhammed es-Seyyid, *el-Mesâilu'n-Nahviyye ve's-Sarfiyye fî Şerhi Suneni Ebi Dâvûd li'l-Aynî,* Arap Dili Bölümü, 2008.

27. Muhhtâr, Âdil Muhammed, *Bedruddin el-Aynî Lugaviyyen min Hilâli Kitâbihi Umdeti'l-Kârî bi-Şerhi Sahîhi'l-Buhârî,* 2010.

28. el-Mursî, es-Seyyid Muhammed Ebu'l-Meâtî, *İtirâdâtu'l-Aynî Alâ'n-Nuhâti ve İhtiyârâtuhu Hilâle Kitâbihi Ferâidu'l-Kalâid,* Arap Dili Bölümü, 1998.

⁹ Fıkıh Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri, [18-23. Tezler].

29. es-Sâdik el-Meysâvî, Mahbûbe el-Munîr, *Erâu'l-Kûfiyyîne'n-Nahviyye min Hilâli Kitâbi'l-Mekâsidi'n-Nahviyye* (Libya Üniversitesi).
30. Ömer Egnî, Bedruddin Ahmed, *Erâu'l-Basriyyîn fi Kitâbi'l-Mâkâsidi'n-Nahviyye ve fi Şerhi Şevâhidi'l-Elfiyye* (Libya Üniversitesi).
31. Settâm, Kâti' Cârullâh, *el-Aynî Sarfiyyen*, Bağdad Üniversitesi, Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü, 1996.
32. Ahmed, Abdulcebbâr, *el-Aynî ve Cuhûduhu'n-Nahviyye ve'l-Lugaviyye fi Kitâbihi'l-Mekâsidi'n-Nahviyye*, Arap Dili Bölümü, Musul, 1987.
33. et-Tayyâr, İbrâhim b. Sebbâh, *el-Mekâsidi'n-Nahviyye fi Şerhi Şevâhidi Şurûhi'l-Elfiye li'l-Aynî dirâseten Tahkiken*, İmam Muhammed b. Suûd Üniversitesi, Arap Dili Fakültesi, Nahiv, Sarf ve Fıkhu'l-Luga Bölümü, 2010.
34. *et-Tevâbiu fi Umdeti'l-Kârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî, Dirâsetun Nahviyyetun.*
35. *E'râbu'l-Fî'li fi Umdeti'l-Kârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî, Dirâsetun Nahviyyun.*¹⁰
36. Eşref Hasan Ali Muhammed, *el-İstiâretu ve Esrâruhâ'l-Belâgiyye fi Kitâbi Umdeti'l-Kârî*, (Yüksek Lisans Tezi), 2003.
37. Dağ, Mehmet, *Bedreddin Aynî'nin Arap Dili ve Edebiyatındaki Yeri*, M.Ü.S.B.E., İstanbul, 2010.
38. Çetkin, Muhammed, *Bedruddin el-Aynî ve Resâilu'l-Fie fi Şerhi'l-Avâmîli'l-Mie'si*, A.Ü.S.B.E., Erzurum, 2003.
39. Yılmaztürk, İlyas, *Mahmut b. Ahmet b. Mûsa Ebu Muhammed Bedrettin el-Aynî'nin "Şerhu'l-Avâmîli'l-Mie li'l-Cürcânî" Adlı Eserinin Edisyon Kitiğinin Yapılması*, M.Ü.S.B.E., İstanbul, 2004.¹¹
40. et-Turkî, Abdulmuhsin Âdil b. İbrâhîm, *İhtiyârâtü'l-Aynî ve Tercihâtuhu fi't-Tefsîr Ceman ve Dirâseten*, Muhammed b. Suûd Üniversitesi, Usûlu'd-Dîn Fakültesi, Kur'ân ve İlimleri Bölümü, 1430.
41. Sultân Ahmed, Câvid Sultan Hân, *Menhecu'l-İmâmi'l-Aynî fi't-Tefsîr min Hilâli Kitâbihi Umdeti'l-Kârî*, İmâm Muhammed bin Suûd Üniversitesi¹²

¹⁰ Yazarlarını zikretmediğimiz bu iki çalışmanın tez olarak hazırlandığı bilgisi internette yer almaktadır.

¹¹ Arap Dilinde Yapılan Yüksek Lisans Tezleri, [24-39. Tezler].

42. el-Adevânî, Sumeyye Abdullah Huseyn, *Erâu Bedruddin el-Aynî el-İtikâdiyyete ardu ve nakdun*, Ummu'l-Kurâ Üniversitesi, 2009.¹³

C. Kitaplar:

1. Abdulmecid, Cádurrab Emîn Abdullah, *Beyne'l-İmâmeyn el-Aynî ve İbn Hacer Dirâsetu Mukârenetu li-Menheceyhimâ fî Şerhi Sahîhi'l-Buhârî*, 2007.
2. el-Kâsımî, Muhammed Yâmîn, *Miftâhu Umdeti'l-Kârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî*, y.y., t.y.
3. el-Busîrî, Abdurrahmân, *Mübtikirâtu'l-Leâlî ve'd-Durer fi'l-Muhâkemeti Beyne'l-Aynî ve İbn Hacer*, Mektebetu'r-Ruşd, Riyad, 2005.
4. Sakallı, Talat, *Hadis Tartışmaları (İbn Hacer-Bedruddin Aynî)*, T.D.V.Y., Ankara, 1996.
5. Askalânî, İbn Hacer, *İntikâdu'l-İtirâd fi'r-Reddi Ale'l-Aynî fî Şerhi'l-Buhârî*, Mektebetu'r-Ruşd, Riyad, 1993.
6. Sakallı, Talat, *Bedruddin Aynî*, T.D.V.Y., Ankara, 1995.¹⁴
7. Ömer Şükrî, İymân, *es-Sultân Berkûk Muessisu Devleti'l-Memâlîki'l-Cerâkiseti min Hilâli Mahtûtâti İkdî'l-Cumân fî Târîhi ehli'z-Zamân li-Bedriddin el-Aynî*, Mektebetu Medbûlî, Kâhire, 2002.
8. Zekkâr, Suheyl, *el-Mevsûatu's-Şâmîle fî Târîhi'l-Hurûbi's-Salîbiyye*, Dâru'l-Fikr, Dimeşk, (XXIV. Cilt), 1995.
9. el-Hatîb, Ahmed Muhammed Nemr, *Keşfu'l-Kinâi'l-Murnâ an Muhimmâti'l-Esâmî ve'l-Kunâ*, Melik Abdulaziz Üniversitesi, 1984.¹⁵
10. el-Kâsım, Abdulmuhsin bin Muhammed, *el-Mesbûk Alâ Minhâti's-Sulûk fî Şerhi Tuhfeti'l-Mulûk*, 1428.¹⁶
11. Abdurraûf Sa'd, Tâha, *Hâşiyetu's-Sabbân Şerhu'l-Eşmûnî Ale'l-Elfiyeti İbni Mâli ve Meahû Şerhu's-Şevâhidi li'l-Aynî*, el-Mektebetu't-Tevfikiyeye.

¹² Tefsir Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri, [40-41. Tezler].

¹³ Kelam (Akide Bölümü) Alanında Yapılan Yüksek Lisans Tezleri, [36. Tez].

¹⁴ Hadis Alanında Yayımlanan Kitaplar, [1-6. Kitaplar].

¹⁵ Tarih Alanında Yayımlanan Kitaplar, [7-9. Kitaplar].

¹⁶ Fıkıh Alanında Yayımlanan Kitaplar, [10. Kitaplar].

12. el-Cemîlî, Sâmî, *ed-Dirâsâtu'n-Nahviyye fî Umdeti'l-Kârî, İntişâru'l-Arabî*, Beyrut, 2008.¹⁷

13. Arslan, Gıyasettin, *Hadisin Kur'ân ile Tefsiri (Umdetu'l-Kârî Örneği)*, Grafiknet Baskı Merkezi, Elazığ, 2011.¹⁸

14. Ahmed, Muhammed bin Abdullah, *Rihletu'l-İmâm Bedriddin el-Aynî ilâ Kûniyye Seneti 823 ve Re'yuhu fî't-Tarîkati'l-Mevleviyyei ve Şeyhuhâ'r-Rûmî ve Kitâbuha'l-Mesnevî*, Dâru'l-Kunevî li't-Turâs, 2004.

15. Güzelhan, Mustafa, *Ayıntap Tarihinden Notlar*, Gaziantep Kültür Derneği Yayınları, Gaziantep, 1959.

16. *Antepli Meşhur Âlim ve İdareci Bedruddin Aynî*, Gaziantep Şehitkamil Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yayınları, Bayrak Matbaası, İstanbul, 2001.

D. Makaleler:

1. Muhammed Zeynu'l-Âbidin Rustem tarafından “İ'tirâdâtu'l-Bedru'l-Aynî ale'l-Hâfız İbn Hacer fî Şerhihi li'l-Buhârî ve Cevâbu İbn Hacer Anhâ”.

2. Abbâs Erhile tarafından “el-Hilâfu beyne İbn Haceri'l-Askalâni ve'l-Bedri'l-Aynî Havle Hitbeti Sahihi'l-Buhârî”.

3. Abdullah b. Muhammed el-Hibr, “Bedruddin el-Aynî ve Menhecuhu fî Umdeti'l-Kârî”.

4. Sakallı, Talat, İbn Hacer-Aynî Çatışmasının Buhârî Şerhlerindeki Tezâhürü 1”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:3, 1989. s.347-361.

5. Sakallı, Talat, “İbn Hacer-Aynî Çatışmasının Buhârî Şerhlerindeki Tezâhürü 2”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:4, 1990. s.283-305.

6. Sakallı, Talat, “Kitap Tanıtma: Salih Yusuf Ma'tûk, Bedruddin el-Aynî ve Eseruhu fî'l-Hadîs, Dâru'l-Beşâri'l-İslâmiyye Yayınları, Beyrut, 1407/1987”, *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, s.6, 1989, s.335-341.

¹⁷Arap Dili Alanından Yayımlanan Kitaplar, [10-12. Kitaplar]

¹⁸Tefsir Alanında Yayımlanan Kitaplar, [13. Kitap].

7. Köktaş, Yavuz, “Fethu’l-Bârî İle Umdetu’l-Kârî’nin Mukayesesi Çerçevesinde İhtilâfu’l-Hadîs ve Anlamın Keşfi”, *Ekev Akademi Dergisi*, c.2., sy.3, Kasım, 2000. s.13-27.
8. Oleh, A. Hasan, “Asy’ari Ulama’i, Pemahaman Hadis Badr al-Din al-Aini”, *Teolojia*, cilt:16, sayı1, 2005 [Endonezya Dili].¹⁹
9. Yiğit, İsmail, *Aynî’yi Yetiştiren Memlukler Dönemi İlmî Hareketine Genel Bir Bakış*, Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, sayı:11-12, İstanbul, 1993-1994.
10. Çetin, Altan, “Bir Memlûk Kaynağında Yer Alan Oğuz/Türkmen Boyları ve Damgalarına Dair Bir Değerlendirme”, *Bellekten*, 264, cilt: LXXII, sayı: 264, 2008.
11. Çetin, Altan, “Oghuz Turks In The Account of A Mamluk Historian”, *Journal of Islamic Studies*, 20:3, 2009.
12. Kopruman, Kazım Yaşar, “İkdu’l-Cumân’da Karamanoğullarına Dair Kayıtlar”, *İsmail Aka Armağanı*, (Yay. Kurulu: Nejdî Bilgi), Beta Yayın, İzmir, 1999.
13. Âbidin, Âdile, “Aynî’nin Hayatı ve İkdu’l-Cumân’ında Osmanlılara Dair Olan Malûmâtın Tetkiki”, *Tarih Semineri Dergisi*, İstanbul, 1938.
14. Hirschler, Konrad, “Badr al-Din Mahmûd Al-Aynî, Iqd al-Jumân fi Târih Ahl al-Zamân: al-Asr-al Ayyûbi (Part 1: 565/1168 [sic 1169- 578/1182]. Edited by Mahmûd Rizq Mahmûd (Cairo: Dâr al-Kutub wa-al-Wathâ’iq al-Qawmiyah, Markaz Tahqîq al-Turâth, 2003) P.p.432.” *Mamlûk Studies Review*, VIII (2), Chicago, 2004.
15. M.M. Ziada and John L. La Monte, “Bedre ed Din Al-Aini’s Account of The Conquest of Cyprus (1424/1426)” *Annuaire de l’Institut de philologie et d’histoire orientales et Slaves*, VII, (1939-1944).
16. Anne F. Broadbridge, “Academic Rivalry and teh Patronage System in Fifteenth-Century Egypt: al-Aynî, al-Makrizî, and Ibn Hajar al-Asqalânî”, *Mamluk Studies Review*, 1999.

¹⁹ Hadis Alanında Yayımlanan Makaleler, [1-8. Makaleler].

17. Little, Donald Presgrave, "A comparison of al-Maqrizî and al-Aynî as Historians of Contemporary Events" *Mamlûk Studies Review*, VIII (2), Chicago, 2003.
18. Little, Donald Presgrave, "al-Aini," *An Introduction to Mamlûk Historiography* içerisinde, s.80-87. Weisbaden, 1970.
19. Laila, İbrahim, Bernard, O'Kane, "The Madrasa of Badr al-Dîn al-Aynî and its Tiled Mihrâb", *Annales Islamologiques*, sayı:24, 1998.
20. Fagnan, Edmond, "X. Bölüm" *Extraits Inédits Relatifs Au Maghreb (Géographie et Histoire), Traduits De L'arabe et Annotés*, Alger, 1924, s.262-270.
21. Nakamachi, Nobutaka, "Al-Aynî and His Chronicles: Historical Narrative Practice of Mamluk Ulama", *Japan Association fo Middle East Studies*, Sayı:23/1, 2007, s.264-268.
22. Nakamachi, Nobutaka, "Al-Aynî's Chronicles as a Source for the Bahrî Mamluk Period", *Orient*, cilt: XL, 2005, s.140-172. (İngilizce).
23. Nakamachi, Nobutaka, "Al-Aynî's-Chronicles as a Source for the Bahrî Mamluk Period: Analysis of the Description of 728 AH" *Academic Journal*, sayı:45 (2), 2004, s.134-160. (Japonca).
24. Nakamachi, Nobutaka, "The Academic Career of Badr al-Din al-Aynî: a Case Study from the Mamluk Ulamâ" *Bulletin of University*, (159), 2009, s.51-71. (Japonca).
25. Nakamachi, Nobutaka, "The date and the purpose of the four chronicles attributed to al-Aynî, Nakamachi, Nabutaka, *Academic Journal*, 2006, s.41-55. (Japonca).
26. Nakamachi, Nobutaka, "The process of writing al-Aynî's two chronicles and their historical value", *Academic Journal*, 2005, s.31-63. (Japonca).
27. Nakamachi, Nobutaka, The Life of a Little-known Intellectual of the Mamluk Period: the Case Study of Ahmad al-Aynî, *The Journal of Oriental researches*, vol.70 (4) (p.32 - 67), 2012. [Japonca]

28. Nakamachi, Nobutaka, “al-Aynî and His Chronicles: Historical Narratice Practice of Mamluk Ulâmâ’, Ph. D. Dissertation, The Graduate School of Humanities and Sociology, University of Tokyo”, *AJAMES*, 2007. [İngilizce, Doktora tezi tanıtımı].²⁰
29. el-Gâmidî, Abdullah bin Cemân ed-Dâdâ, “Kitâbu’l-Binâye’l-Fıkhî ve Muellifu’l-Fakihi’l-Aynî ve İ’tidâu Aleyhimâ ve’l-Îlâcu Lizâlike”, *Âlemu’l-Kutub*, 25, 1-2, s.128.²¹
30. Muhammed Abdulkâdir Hannâdî, “el-İhticâcu’n-Nahvî bi’l-Hadîsi’n-Nebevî İnde’l-İmâm Bedruddin el-Aynî fî Kitâbihi Umdeti’l-Kârî”, *Mecelletu Merkezu Buhûsi ve’d-Dirâsât el-Medînetu’l-Munevvere*.
31. Ammâr es-Sâlim, Muhammed Abdulhayy, “Ta’kîbâtu’s-Sabbân fî Hâşiyeti Ale’l-Aynî fî Ferâidi’l-Kalâid fî Muhtasari Şerhi’ş-Şevâhid”, *Mecelletu’l-Câmiati’l-İslâmiyye*, sayı:157. s.266-374.
32. Mahmûd Muhammed Ahmed el-Âmûdî, “Mevkifu’l-Aynî mine’l-İstişhâdi bi’l-Hadîsi’n-Nebevî min Hilâli Kitâbihi’l-Mekâsidi’n-Nahviyye”, *Mecelletu Câmiati’l-İslâmiyye, et-Terbiyyetu’l-Hukûmiyye*, 1. Cilt, sayı:2, Gazze, 1997.
33. Yusuf, ed-Debu’, “Evhâm fi’ş-Şevâhid”, *Mecelletu Kulliyeti’ş-Şerîa bi-Câmiati’l-Melik Abdulaziz*, sayı:2, Mekke, 1397.²²

E. Ansiklopedi Maddeleri:

1. Koçkuzu, Ali Osman, “Aynî” mad. *T.D.V.İ.A.*, cilt:IV.
2. Tomar, Cengiz, “İkdu’l-Cumân” mad., *T.D.V.İ.A.*, cilt:XXII.
3. Ünver, N., “Aynî” mad., *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, cilt:II.
4. William Marçais ve Mükrimin Halil Yınanç, “al-Aynî” mad. *Meb. İsl. Ans.*, cilt: II.
5. N.K. Singh, A Samiuddin, “Al-Aynî, Badr al-Dîn (1361-1451)” mad., *Encyclopaedic Historiography of the Muslim World*, cit:1.
6. Julia Scott Meisami and Paul Starkey, “al-Aynî, Badr al-Din 762-855/1361-1451” mad., *Encyclopedia of Arabic Literature*, cilt:1.

²⁰ Tarih Alanında Yayımlanan Makaleler, [9-28. Makaleler].

²¹ Fıkıh Alanından Yayımlanan Makaleler, [29. Makale].

²² Arap Dili Alanında Yayımlanan Makaleler, [30-33. Makaleler].

7. Bediu's-Seyyid el-Lihâm, "el-Aynî (Bedruddin) (762/855-1361-1451)", *el-Mevsûatu'l-Arabiyye*, Dımeş, III/673-675.

F. Tebliğler:

11-12 Aralık 1992 tarihinde Gaziantep'te "Bedruddin Aynî Sempozyumu" düzenlenmiş, bu sempozyumda sunulan tebliğler özetlenerek "*Antepli Meşhur Âlim ve İdareci Bedruddin Aynî*" isimli eserde bir araya getirilmiştir. Hazırlanan bu eserde her kesimin istifade edeceği bilgilerin bir araya getirilmesi amaçlandığı için tebliğlerdeki akademik ağırlıklı bilgilere ve tartışmalara yer verilmediği ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra sunulan bazı tebliğlere de hiç yer verilmemiş, bazı konuların yazarları zikredilmemiştir.

1. Koçkuzu, Ali Osman, "Aynî'nin Hadis İlmindeki Yeri ve Şerhçiliği", Bedruddin Aynî Sempozyumu, Gaziantep, 11-12 Aralık 1992, [*Antepli Meşhur Âlim ve İdâreci Bedrüddin Aynî*, Gaziantep Şehit Kâmil Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yayınları, İstanbul, 2001.]

2. Sakallı, Talat, "Bedruddin Aynî, Hayatı ve Eserleri Üzerine", Bedruddin Aynî Sempozyumu, Gaziantep, 11-12 Aralık 1992, [*Antepli Meşhur Âlim ve İdâreci Bedrüddin Aynî*, Gaziantep Şehit Kâmil Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yayınları, İstanbul, 2001.]

3. Görmez, Mehmet, "Aynî'nin Hadisleri Anlama Metodu (Fıkhu'l-Hadîs)" Bedruddin Aynî Sempozyumu, Gaziantep, 11-12 Aralık 1992.

4. Yiğit, İsmail, "Aynî'yi Yetiştiren Memlukler Dönemi İlmî Hareketine Genel Bir Bakış", Bedruddin Aynî Sempozyumu, Gaziantep, 11-12 Aralık 1992, [*Antepli Meşhur Âlim ve İdâreci Bedrüddin Aynî*, Gaziantep Şehit Kâmil Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yayınları, İstanbul, 2001.]

5. Koprıman, Kazım Yaşar, "Aynî ve Tarihçiliği" Bedruddin Aynî Sempozyumu, Gaziantep, 11-12 Aralık 1992.

6. Ataoğlu, Remzi, "Aynî'nin İdareciliği ve İdari Vazifeleri", Bedruddin Aynî Sempozyumu, Gaziantep, 11-12 Aralık 1992, [*Antepli Meşhur Âlim ve İdâreci Bedrüddin Aynî*, Gaziantep Şehit Kâmil Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yayınları, İstanbul, 2001.]

7. Çam, Nusret, “Aynî Döneminde Antep Şehri” Bedruddin Aynî Sempozyumu, Gaziantep, 11-12 Aralık 1992.
8. Özel, Ahmet, “Bir Fakih Olarak Aynî”, Bedruddin Aynî Sempozyumu, Gaziantep, 11-12 Aralık 1992, [*Antepli Meşhur Âlim ve İdâreci Bedrüddin Aynî*, Gaziantep Şehit Kâmil Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yayınları, İstanbul, 2001.]
9. Ögüt, Salim, “el-Mukaddimetu’s-Sûdiniyye fi’l-Ahkâmi’d-Dîniyye’ Adlı Eserin Tanıtımı ve Bu Eserin Aynî’ye Nisbeti” Bedruddin Aynî Sempozyumu, Gaziantep, 11-12 Aralık 1992.
10. Kılıç, Hulusi, “Dilci Olarak Aynî ve Arap Dili Üzerindeki Çalışmaları”, Bedruddin Aynî Sempozyumu, Gaziantep, 11-12 Aralık 1992, [*Antepli Meşhur Âlim ve İdâreci Bedrüddin Aynî*, Gaziantep Şehit Kâmil Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yayınları, İstanbul, 2001.]
11. Uzun, Mustafa, “Aynî’nin Hayatı ve Eserleri Üzerinde Bir Gezinti (slaytlarla)” Bedruddin Aynî Sempozyumu, Gaziantep, 11-12 Aralık 1992.

Diğer bazı sempozyumlarda sunulan tebliğler:

12. Sakallı, Talat, *Büyük Türk-İslâm Bilgini Buhârî (811-869) –Uluslararası Sempozyum- 18-20 Haziran 1987*, s.133-157, Kayseri, 1996.
13. Siti Sarah bt. Zainal Abidin, “Polemik Ilmiah Di Antara Ibn Hajar Al-Asqalani (w.852) Dna Badr Al-Din Al-Aini (w.855) Di Dalam Syarah Hadith Sahih Al-Bukhari” The Second Conferance Propetic Heritaga- Sunnah: Source of Information Essence of Integration, Swan, (28-29 Temmuz), 2010. [Malezya Dili].
14. Nobutaka, Nakamachi, Middle East Studeis Associate 2007, Annual Meeting, The International Conference, 2007.11, Medieval Arab Historiography and Social Practice: al-Ayni and his Chronicles, The Oral (generality).
15. Görmez, Mehmet, “İlim ve Devlet Adamı Olarak Bedruddin Aynî”, Türk Tarih ve Kültüründe Gaziantep Sempozyumu, 24-25 Mayıs 1996.